

ISSAI 100

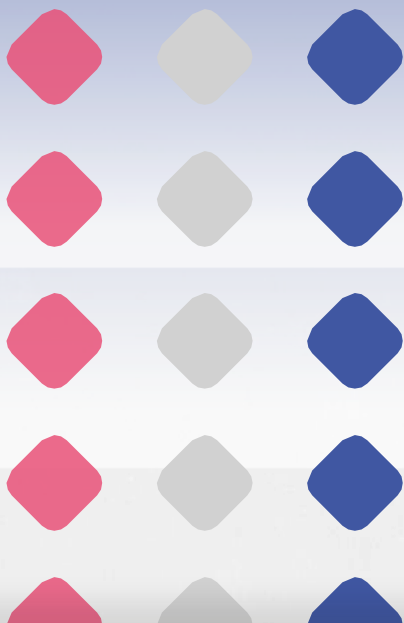
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS PAMATPRINCIPI

INTOSAI standartus izdod
Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu
organizācija – *INTOSAI*, *INTOSAI*
Profesionālo revīzijas un labas
pārvaldības standartu ietvarā.
Sīkāku informāciju skatīt vietnē
www.issai.org

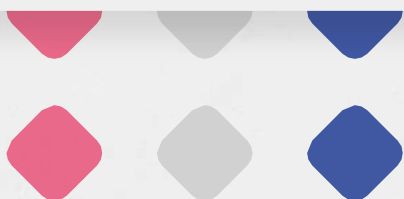
INTOSAI

INTOSAI, 2019

- 1) Apstiprināti 2001. gadā kā valdības revīzijas pamatprincipi
- 2) Pārskatīti publiskā sektora revīzijas pamatprincipi un tiem mainīts Nosaukums 2013. gadā
- 3) Līdz ar *INTOSAI* Profesionālo revīzijas un labas pārvaldības standartu ietvara (IFPP) izveidi 2019. gadā tika veiktas redakcionālas izmaiņas.
- 4) Apstiprinot *ISSAI* 150 par revidentu kompetenci, 2022. gadā tika veikti papildinājumi
- 5) Apstiprinot *ISSAI* 140 Kvalitātes vadība augstākajās revīzijas iestādēs, papildinājumi veikti 2023. gadā un stājas spēkā 01.01.2025.

ISSAI 100 ir pieejams visās oficiālajās *INTOSAI* valodās: arābu, angļu, franču, vācu un spāņu valodā

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	4
ISSAIS MĒRĶI UN TIESĪBAS	6
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS IETVARŠ	9
MANDĀTS	9
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJA UN TĀS MĒRĶI	10
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS VEIDI	11
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS ELEMENTI	13
TRĪS PUSES	13
PRIEKŠMETS, KRITĒRIJI UN INFORMĀCIJA PAR PRIEKŠMETU	14
DARBA UZDEVUMU VEIDI	14
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS UZTICAMĪBA UN PĀRLIECĪBA	15
PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS PRINCIPI	17
ORGANIZATORISKĀS PRAŠĪBAS	18
VISPĀRĪGIE PRINCIPI	20
AR REVĪZIJAS PROCESU SAISTĪTIE PRINCIPI	24

- 1) Profesionālie standarti un vadlīnijas ir būtiskas publiskā sektora revīzijas uzticamībai, kvalitātei un profesionalitātei. Starptautisko augstāko revīzijas iestāžu standartu (*ISSAI*), ko izstrādājusi Starptautiskā augstāko revīzijas iestāžu organizācija (*INTOSAI*), mērķis ir veicināt neatkarīgu un efektīvu revīziju, ko veic augstākās revīzijas iestādes (*ARI*).
- 2) *ISSAI* atbalsta *INTOSAI* biedrus viņu profesionālās pieejas izveidē atbilstoši viņu mandātiem un nacionālajiem normatīvajiem aktiem.
- 3) *ISSAI* ietilpst *INTOSAI* profesionālo paziņojumu ietvarā (*IFPP*). Šajā ietvarā *INTOSAI* principi (*INTOSAI-P*) satur ietvara pamatprincipus un centrālos principus, kas nosaka pareizas *ARI* darbības priekšnosacījumus. Starptautiskie augstāko revīzijas iestāžu standarti (*ISSAI*) attiecas uz revīziju veikšanu un ietver vispāratzītus profesionālos principus, kas ir publiskā sektora iestāžu efektīvas un neatkarīgas revīzijas pamatā.
- 4) *INTOSAI* norādījumi (*GUID*) arī ir daļa no *IFPP*. Tajos sniegtas vadlīnijas *ARI* un individuālo revidentu atbalstam, lai uzlabotu organizācijas darbības un ieviestu un piemērotu *ISSAI* praksē.

- 5) *ISSAI 100 – publiskā sektora revīzijas pamatprincipi* – izstrādāti un pilnveidoti pamatojoties uz *INTOSAI-P 1 Limas deklarāciju* un nodrošina autoritatīvu starptautisku atsauces sistēmu, kas nosaka publiskā sektora revīziju. Viss *ISSAI* standartu ietvars ir balstīts uz šiem principiem.
- 6) *ISSAI 100 Publiskā sektora revīziju pamatprincipi* nodrošina detalizētu informāciju par:
- *ISSAI* mērķiem un tiesībām;
  - publiskā sektora revīziju veikšanas pamatnostādnēm;
  - publiskā sektora revīzijas elementiem;
  - principiem, kas jāpielieto publiskā sektora revīziju veikšanā.

- 7) *ISSAI 100 – Publiskā sektora revīzijas pamatprincipi* – nosaka pamatprincipus, kas ir piemērojami visiem publiskā sektora revīziju uzdevumiem, neskatoties uz to formu vai saturu. *ISSAI 200 Finanšu revīzijas principi*, *ISSAI 300 Lietderības revīzijas principi* un *ISSAI 400 Atbilstības revīzijas principi* veido un tālāk attīsta principus, kas attiecīgi jāpiemēro finanšu, lietderības un atbilstības revīziju veikšanā. Tie jāpielieto kopā ar *ISSAI 100* noteiktajiem principiem. Šie principi nekādā ziņā nav svarīgāki par nacionālajiem normatīvajiem aktiem vai mandātiem, kā arī neattur ARI no pētījumu, pārskatu sagatavošanas vai citu uzdevumu veikšanas, kuri nav noteikti esošajos *ISSAI*.
- 8) *Publiskā sektora revīzijas pamatprincipi (ISSAI 100)* un no tiem izrietošie finanšu, lietderības un atbilstības revīziju pamatprincipi¹ var tikt izmantoti trīs veida autoritatīvu standartu izstrādāšanā:
- kā pamats ARI standartu izveidošanai;
  - kā pamats saskaņotu nacionālo standartu pieņemšanai;
  - kā pamats *ISSAI* pieņemšanai.

ARI var izvēlēties izstrādāt vienu standartu dokumentu, vairākus šādus standartu dokumentus vai standartu dokumentu un citu autoritatīvo dokumentu kombināciju.

ARI jānorāda, kurus standartus tās pielieto, veicot revīzijas, un norādēm jābūt pieejamām ARI ziņojumu lietotājiem. Ziņojumos arī jānorāda, ja izmantotie standarti ir balstīti uz vairākiem avotiem. ARI ir ieteikts ievietot šādas norādes revīzijas ziņojumā, tomēr var tikt lietota arī vispārīgāka paziņojuma forma.

¹ *ISSAI 200, 300 un 400.*

- 9) ARI var norādīt, ka tās izstrādātie vai pārņemtie standarti balstās uz vai ir saskaņā ar ISSAI principiem, tikai tad, ja standarti pilnībā saskan ar visiem piemērojamajiem ISSAI 100, 200, 300 un 400 principiem.

Revīzijas ziņojumos var iekļaut atsauci uz faktu, ka izmantotie standarti balstās uz vai ir saskaņā ar ISSAI vai ISSAI standartiem, kas ir attiecināmi uz veiktajām revīzijas darbībām. Šādu atsauci var veikt norādot, ka:

... Mēs veicām revīziju[-as] saskaņā ar [standarti], kuri balstās uz [vai ir saskaņā ar] Starptautisko Augstāko revīzijas iestāžu standartu ISSAI 100 Publiskā sektora revīzijas pamatprincipiem [un ISSAI 200 Finanšu revīzijas pamatprincipiem / ISSAI 300 Lietderības revīzijas pamatprincipiem / ISSAI 400 Atbilstības revīzijas pamatprincipiem].

Lai pienācīgi pārņemtu vai izstrādātu uz šiem revīzijas veikšanas pamatprincipiem balstītus revīzijas standartus, ir nepieciešama pilnīga principu teksta izpratne. Lai to panāktu var būt noderīgi iepazīties ar attiecīgajiem finanšu revīzijas standartiem (ISSAI 2000-2899), lietderības revīzijas standartiem (ISSAI 3000-3899) un atbilstības revīzijas standartiem (ISSAI 4000-4899).

- 10) ARI var izvēlēties pārņemt ISSAI kā savus autoritatīvus standartus. Šādā gadījumā revidentam ir jāievēro visi ISSAI, kas attiecas uz revīziju. Atsauce uz izmantotajiem ISSAI var tikt veikta, norādot:

... Mēs veicām revīziju[-as] saskaņā ar Starptautiskajiem Augstāko revīzijas iestāžu standartiem (ISSAI).

Lai veicinātu caurskatāmību, paziņojumā ir jānorāda, kuru vai kurus ISSAI 2000-4899 revidents ir uzskatījis par piemērotiem un pielietojis. Norādi veido, iekļaujot šādu frāzi:

Revīzija[-s] balstījās uz ISSAI xxx [ISSAI vai vairāku ISSAI numurs un nosaukums].

- 11) Starptautiskās grāmatvežu federācijas (*IFAC*) izdotie Starptautiskie revīzijas standarti (*ISA*) ir iestrādāti *INTOSAI* finanšu revīzijas standartos (*ISSAI* 2000-2899). Finanšu revīzijā var atsaukties uz *ISSAI* vai *ISA*. *ISSAI* var nodrošināt papildu norādes publiskajam sektoram, tomēr prasības revidentam finanšu revīzijās ir tieši tādas pašas. *ISA* sastāda nedalāmu standartu kopumu, un tie var neatsaukties uz katru individuālo *ISSAI*, kuros tie ir iekļauti. Ja *ISSAI* vai *ISA* ir pārņemti kā ARI finanšu revīzijas standarti, revidenta ziņojumā jābūt iekļautai atsaucei uz šiem standartiem. Tas attiecas arī uz finanšu revīziju, kas veikta kopā ar citiem revīzijas veidiem.
- 12) Revīzija var tikt veikta gan saskaņā ar *ISSAI*, gan ar standartiem no citiem avotiem, ja tie nav pretrunā viens ar otru. Šādos gadījumos jāiekļauj atsauce gan uz *ISSAI*, gan uz šiem citiem attiecīgajiem standartiem.

MANDĀTS

- 13) ARI, saskaņā ar tās uzdevumiem un mandātu, īsteno publiskā sektora revīzijas funkciju konkrētas izveides vienošanās ietvaros, kas pienākumu izpildē nodrošina pietiekamu neatkarību un rīcības brīvību. ARI mandāts var noteikt tās vispārīgos pienākumus revīzijas veikšanai publiskajā sektorā un sniegt turpmākus ar revīziju un citiem uzdevumiem saistītus norādījumus.
- 14) ARI var būt pilnvarotas veikt dažādu veidu uzdevumus jebkurā ar vadības un atbildīgo iestāžu pienākumiem saistītā lietā, kā arī lietā, kas ir saistīta ar atbilstošu publiskā finansējuma un aktīvu izmantošanu. Šo uzdevumu apmērs vai veids un ziņošana par tiem atšķirsies atkarībā no ARI noteiktajā mandātā.
- 15) Atsevišķās valstīs ARI ir no tiesnešiem sastāvoša tiesa, kurai ir vara pār publiskā sektora grāmatvežiem un citām valsts amatpersonām, kurām ir tai jāatskaitās. Starp šo jurisdikcijas varas orgānu un publiskā sektora revīzijas iezīmēm pastāv būtiska saikne. Jurisdikcijas funkcija pieprasa ARI nodrošināt, lai par publiskā finansējuma pārvaldīšanu atbildīgās amatpersonas vai institūcijas ir atbildīgas par tiem un tādējādi ir pakļautas jurisdikcijai.
- 16) Saskaņā ar ARI mandātā un citos likumdošanas dokumentos noteiktajām prasībām, ARI var pieņemt stratēģiskus lēmumus. Šie lēmumi var ietvert jautājumus par piemērojamajiem revīzijas standartiem, veicamajiem uzdevumiem un to prioritātes noteikšanu.

PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJA UN TĀS MĒRĶI

- 17) Publiskā sektora revīzijas vide ir tāda, kur valdības un citas publiskā sektora iestādes īsteno atbildību par izmantotajiem resursiem, kas iegūti no nodokļiem un citiem avotiem par sniegtajiem pakalpojumiem iedzīvotājiem un citiem saņēmējiem. Šīs iestādes ir atbildīgas par to vadību, darbības rezultātiem un resursu izmantošanu gan attiecībā uz resursu piegādātājiem, gan uz resursu izmantotājiem, ieskaitot iedzīvotājus, kas ir atkarīgi no sniegtajiem pakalpojumiem. Publiskā sektora revīzija palīdz izveidot piemērotus apstākļus un pastiprināt cerības, ka publiskā sektora iestādes un valsts amatpersonas pildīs savas funkcijas efektīvi, produktīvi, ētiski un saskaņā ar piemērojamajiem normatīvajiem aktiem.
- 18) Kopumā revīziju veikšanu publiskajā sektorā var raksturot kā sistemātisku objektīvu pierādījumu iegūšanas un novērtēšanas procesu, lai noteiktu, vai informācija un patiesie apstākļi atbilst noteiktajiem kritērijiem. Publiskā sektora revīzija ir nozīmīga, jo tā nodrošina likumdevēju, pārraudzības iestādes, atbildīgās institūcijas, kā arī plašu sabiedrību ar informāciju un neatkarīgu un objektīvu novērtējumu par valdības politikas, programmu un darbību pārvaldību un rezultātiem.
- 19) ARI kalpo šim mērķim kā nacionāli demokrātisko sistēmu un pārvaldības mehānisma būtisks balsts. Tām ir svarīga lomā publiskā sektora pārvaldes uzlabošanā, uzsverot atklātības, pārskatatbildības, pārvaldības un rezultatīvas darbības principus. *INTOSAI* P-20 Caurskatāmības un atbildības principi šajā sakarā ietver *INTOSAI* pamatprincipus.
- 20) Katra publiskā sektora revīzija sākas ar tās mērķi, kas var atšķirties atkarībā no revīzijas veida. Taču visas publiskā sektora revīzijas veicina labu pārvaldību:
  - nodrošinot potenciālos lietotājus ar neatkarīgu, objektīvu un uzticamu informāciju, secinājumiem vai atzinumiem, kas balstīti uz atbilstošiem un pietiekamiem pierādījumiem par publiskajām iestādēm;
  - uzlabojot pārskatatbildību un atklātību, sekmējot pastāvīgu uzlabošanu un ilgstošas uzticības iegūšanu atbilstošā publiskā finansējuma un aktīvu izmantošanā un publiskā sektora pārvaldības darbībā;

- pastiprinot to konstitucionālo organizāciju efektivitāti, kas veic valdības un par valsts finansēto aktivitāšu pārvaldību atbildīgo iestāžu vispārējās uzraudzības un korektīvās funkcijas;
- stimulējot pārmaiņas, sniedzot zināšanas, daudzpusīgu analīzi un pamatotus ieteikumus uzlabošanai.

21) Publiskā sektora revīziju var pamatā iedalīt vienā vai vairākos no trim veidiem – finanšu pārskatu revīzija, atbilstības revīzija un lietderības revīzija. Katra revīzijas veida mērķi noteiks, kuri standarti ir piemērojami.

PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS VEIDI

22) Trīs galvenie publiskā sektora revīzijas veidi ir šādi:

Finanšu revīzijā nosaka to, vai iestādes finanšu informācija ir atklāta saskaņā ar piemērojamām finanšu pārskatu un reglamentējošās sistēmas prasībām. To paveic, iegūstot pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus un ļaujot revidentam izteikt atzinumu, vai finanšu informācijā nav krāpšanas vai kļūdu ierosinātu būtisku neatbilstību.

Lietderības revīzijā izvērtē vai izpildvaras darbība, rīcībpolitika un institūcijas darbojas saskaņā ar ekonomiskuma, produktivitātes un efektivitātes principiem, kā arī nosaka, vai būtu jāveic uzlabojumi. Lietderību izvērtē pēc atbilstošiem kritērijiem, un tiek analizēti iemesli, kādēļ rodas novirzes no tādiem kritērijiem, kā arī tiek vērtētas citas problēmas. Mērķis ir atbildēt uz galvenajiem revīzijas jautājumiem un sniegt ieteikumus uzlabojumiem.

Atbilstības revīzijā apskata, vai konkrētais pārbaudāmais priekšmets atbilst piešķirtajām pilnvarām, kas ir identificētas kā kritēriji. Atbilstības revīzija tiek veikta, novērtējot aktivitāšu, finanšu darījumu un informācijas atbilstību pilnvarām visos būtiskos aspektos, kas regulē revidēto vienību. Šīs pilnvaras var iekļaut noteikumus, normatīvos aktus, budžeta rezolūcijas, politikas dokumentus, ieviestos kodeksus, panāktās vienošanās vai vispārējos labas publiskā sektora finanšu pārvaldības un valsts ierēdņu uzvedības principus.

- 23) ARI var veikt revīzijas vai citus uzdevumus par jebkuru jautājumu, kas saistīts ar vadības un atbildīgo institūciju pienākumiem un publisko līdzekļu atbilstošu izmantošanu. Šie uzdevumi var ietvert ziņošanu par kvantitatīvo iznākumu un iestāžu pakalpojumu sniegšanas rezultātiem, ilgtspējas ziņojumiem, nākotnes prasībām attiecībā uz resursiem, iekšējās kontroles standartu ievērošanu un projektu vai citu jautājumu reālā laika revīziju. ARI var veikt arī apvienotās revīzijas, kurās ietilpst finanšu, lietderības un / vai atbilstības aspekti.
- 24) Publiskā sektora revīzija ir neaizstājama valsts pārvaldei, tā kā publisko resursu vadība ir uzticības jautājums. Atbildība par publisko resursu vadību un paredzētajiem mērķiem ir uzticēta iestādei vai personai, kas darbojas sabiedrības vārdā. Publiskā sektora revīzija uzlabo paredzēto lietotāju uzticību, sniedzot informāciju, kā arī neatkarīgu un objektīvu novērtējumu par novirzēm no pieņemtajiem standartiem vai labas pārvaldības principiem.

Visām publiskā sektora revīzijām ir vienādi pamata elementi – revidents, atbildīgā puse, paredzētie lietotāji (revīzijas trīs puses), kritēriji pārbaudāmā priekšmeta novērtēšanai un pārbaudāmā priekšmeta informācija.

Ir divi dažādi revīzijas uzdevumi – apliecinājuma uzdevums un nepastarpinātās pārbaudes uzdevums.

4

PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS ELEMENTI

TRĪS PUSES

- 25) Publiskā sektora revīzija ietver vismaz trīs atsevišķas puses – revidentu, atbildīgo pusi un paredzētos lietotājus. Attiecības starp pusēm jāapskata katra revīzijas veida īpašās izveides vienošanās ietvaros.
- Revidents: revidenta lomu publiskā sektora revīzijā izpilda ARI vadītājs un personas, kurām ir deleģēts veikt revīziju. Publiskā sektora revīzijas kopējā atbildība paliek tāda, kā noteikts ARI mandātā.
  - Atbildīgā puse: publiskā sektora revīzijas pienākumus nosaka izveides vienošanās vai likumdošanas kārtībā. Atbildīgās puses, kas var būt privātpersonas vai organizācijas, var būt atbildīgas par pārbaudāmā priekšmeta informāciju, tā vadību vai par ieteikumu realizēšanu.
  - Paredzētie lietotāji: privātpersonas, organizācijas vai to grupas, kurām revidents sagatavo revīzijas ziņojumu. Paredzētie lietotāji var būt likumdošanas vai pārraudzības iestādes, atbildīgās institūcijas vai plašāka sabiedrība.

PRIEKŠMETS, KRITĒRIJI UN INFORMĀCIJA PAR PRIEKŠMETU

- 26) Pārbaudāmais priekšmets attiecas uz informāciju, stāvokli vai aktivitāti, ko novērtē atbilstoši konkrētiem kritērijiem. Atkarībā no revīzijas mērķa tam var būt dažādi veidi un īpašības.
- Atbilstošs pārbaudāmais priekšmets ir identificējams, un to var novērtēt vai izmērīt pret kritērijiem tā, lai to var pakļaut revīzijas procedūrām atbilstošu un pietiekamu pierādījumu iegūšanai, kas sniedz pieņemamu pamatu revīzijas atzinumam vai secinājumam.
- 27) Kritēriji ir kā salīdzināšanas sliekšņi pārbaudāmā priekšmeta novērtēšanai. Katrā revīzijā jābūt tādas revīzijas apstākļiem piemērotiem kritērijiem. Kritēriju atbilstības noteikšanā revidents apsver, cik atbilstoši un saprotami tie ir paredzētajiem lietotājiem, kā arī kritēriju pilnību, uzticamību un objektivitāti (neitralitāti, vispārēju atzīšanu un iespēju tos salīdzināt ar līdzīgās revīzijās pielietotiem kritērijiem). Pielietotie kritēriji var būt atkarīgi no dažādiem faktoriem, ieskaitot revīzijas mērķus un veidu. Kritēriji var būt specifiski vai vispārēji, un tie var balstīties uz dažādiem avotiem, piemēram, likumiem, regulām, standartiem, labas pārvaldības principiem un labākajām praksēm. Kritērijiem jābūt pieejamiem paredzētajiem lietotājiem, lai būtu saprotams, kā pārbaudāmais priekšmets tiek novērtēts un mērīts.
- 28) Pārbaudāmā priekšmeta informācija attiecas uz pārbaudāmā priekšmeta novērtēšanas un mērīšanas pret atbilstības kritērijiem rezultātu. Atkarībā no revīzijas mērķa un revīzijas apjoma, pārbaudāmā jautājuma informācijai var būt dažādi veidi un īpašības.

DARBA UZDEVUMU VEIDI

- 29) Ir divi uzdevumu veidi:
- Apliecinājuma uzdevumos atbildīgā puse novērtē pārbaudāmo priekšmetu attiecībā pret kritērijiem un atklāj pārbaudāmā priekšmeta informāciju, par kuru revidents iegūst pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, lai nodrošinātu pieņemamu pamatu secinājumu izdarīšanai.
  - Nepastarpinātās pārbaudes uzdevumā revidents ir tas, kas novērtē vai izmēra pārbaudāmo priekšmetu pret kritērijiem. Revidents atlasa pārbaudāmo priekšmetu un kritērijus, ņemot vērā risku un būtiskumu. Pārbaudāmā priekšmeta novērtējuma pret kritērijiem rezultāts tiek atklāts revīzijas ziņojumā, konstatējumā, secinājumā, ieteikumā vai atzinuma formā. Pārbaudāmā priekšmeta revīzija var arī sniegt jaunu informāciju, analīzi vai izpratni.

- 30) Finanšu revīzija vienmēr ir apliecinājuma uzdevums, jo tā balstās uz atbildīgās puses sagatavoto finanšu informāciju. Lietderības revīzija parasti ir nepastarpinātās pārbaudes uzdevums. Atbilstības revīzija var būt apliecinājuma uzdevums, nepastarpinātās pārbaudes uzdevums vai abi vienlaikus. Šāda informācija iedala pārbaudāmo priekšmetu vai pārbaudāmā priekšmeta informāciju trīs ISSAI ietvertos revīzijas veidos:
- a) *Finanšu revīzija*: finanšu revīzijas pārbaudāmais priekšmets ir finansiālais stāvoklis, darbības rezultāti, naudas plūsma vai citi elementi, kas tiek atzīti, mērīti un ir atklāti finanšu pārskatā. Pārbaudāmā priekšmeta informācija ir finanšu pārskati.
  - b) *Lietderības revīzija*: lietderības revīzijas pārbaudāmo priekšmetu nosaka revīzijas mērķi un revīzijas jautājumi. Pārbaudāmais priekšmets var būt specifiskas programmas, iestādes vai fondi, vai konkrētas aktivitātes (to iznākumi, rezultāti un ietekme), pastāvošā situācija (ieskaitot cēloņus un sekas), kā arī finanšu vai nefinanšu informācija par šiem elementiem. Revidents izmēra vai novērtē pārbaudāmo priekšmetu, lai noteiktu, cik lielā mērā ir vai nav sasniegta atbilstība noteiktajiem kritērijiem.
  - c) *Atbilstības revīzija*: atbilstības revīzijas pārbaudāmo priekšmetu nosaka revīzijas apjoms. Tās var būt aktivitātes, finanšu darījumi vai informācija. Atbilstības apliecinājuma uzdevumiem ir nozīmīgi koncentrēties uz pārbaudāmā priekšmeta informāciju, kas var būt atbilstības paziņojums saskaņā ar izveidotām un standartizētām ziņošanas sistēmām.

PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS UZTICAMĪBA UN PĀRLIECĪBA

Uzticamības un pārliecības nepieciešamība

- 31) Paredzētie lietotāji vēlēties būt droši par lēmumu pieņemšanai izmantotās informācijas uzticamību un atbilstību. Tādēļ revīzija sniedz informāciju, kas ir balstīta uz pietiekamiem un atbilstošiem pierādījumiem, un revidentiem jāveic revīzijas procedūras, lai samazinātu vai pārvaldītu risku izdarīt neatbilstošus secinājumus. Paredzētajam lietotājam ir atklāti jāpaziņo par nodrošināto pārliecības līmeni. Ierobežojumu dēļ revīzija nekad nevar sniegt absolūtu pārliecību.

Pārlicības nodrošināšanas veidi

32) Atkarībā no revīzijas un lietotāju vajadzībām, informēt par pārlicību var divos veidos:

- Ar atzinumiem un secinājumiem, kuri nepārprotami sniedz pārlicību. Tas attiecas uz visiem apliecinājuma uzdevumiem, kā arī atsevišķiem nepastarpinātās pārbaudes uzdevumiem.
- Citos veidos. Dažos nepastarpinātās pārbaudes uzdevumos revidents nesniedz skaidru ziņojumu par iegūto pārlicību par pārbaudāmo priekšmetu. Tādā gadījumā revidents sniedz lietotājiem nepieciešamo pārlicību, vispusīgi izskaidrojot, kā tika izstrādāti sabalansēti un pamatoti konstatējumi, kritēriji un secinājumi, kā arī to, kādēļ konstatējumu un kritēriju kombinācijas rada noteiktu vispārēju secinājumu vai ieteikumu.

Pārlicības līmeņi

33) Pārlicība var būt pietiekama vai ierobežota.

Pietiekama pārlicība ir augsta, bet ne absolūta. Revīzijas secinājumi ir izteikti pozitīvi, ziņojot, ka, pēc revidenta domām, pārbaudāmais priekšmets visos būtiskos aspektos atbilst vai neatbilst vai vajadzības gadījumā pārbaudāmā priekšmeta informācija sniedz skaidru un patiesu priekšstatu saskaņā ar piemērotajiem kritērijiem.

Sniedzot ierobežotu pārlicību, revidents, balstoties uz veiktajām procedūrām, secina, ka nekas neliecina par to, ka pārbaudāmais priekšmets neatbilst piemērotajiem kritērijiem. Ierobežotas pārlicības revīzijā veiktās procedūras ir ierobežotas, salīdzinot ar tām, kādas ir nepieciešamas, lai iegūtu pietiekamu pārlicību, bet, pēc revidenta profesionālā vērtējuma, pārlicības līmenim ir jābūt nozīmīgam paredzētajiem lietotājiem. Ierobežotas pārlicības ziņojums pauž sniegtās pārlicības ierobežoto raksturu.

PUBLISKĀ SEKTORA REVĪZIJAS PRINCIPI

- 34) Zemāk izklāstītie principi ir svarīgi revīzijas veikšanā. Revīzija ir kumulatīvs un sistemātisks process. Taču atspoguļošanas nolūkos pamatprincipi ir grupēti saskaņā ar ARI organizatorisko prasību principiem, vispārējiem principiem, kas revidentam jāapsver pirms revīzijas uzsākšanas un vairāk nekā vienā brīdī revīzijas laikā, un principiem, kas saistīti ar konkrētiem revīzijas procesa posmiem.

Publiskā sektora revīzijas principu aptvertās sfēras

VISPĀRĪGIE PRINCIPI			
Ētika un neatkarība	Profesionāls spriedums, pienācīga rūpība un skepse	Kvalitātes kontrole	Revīzijas komandas vadība un prasmes
Revīzijas risks	Būtiskums	Dokumentācija	Saziņa
AR REVĪZIJAS PROCESU SAISTĪTIE PRINCIPI			
Revīzijas plānošana • Revīzijas noteikumu noteikšana • Izpratnes iegūšana • Problēmu analīzes riska novērtēšana • Krāpšanas risku identificēšana • Revīzijas plāna izstrādāšana	Revīzijas veikšana • Plānoto revīzijas procedūru izpilde revīzijas pierādījumu iegūšanai • Revīzijas pierādījumu novērtēšana un secinājumu sagatavošana	Ziņošana un uzraudzība • Ziņojuma sagatavošana, pamatojoties uz iegūtajiem secinājumiem • Papildu darbības saistībā ar ziņojumā norādītajiem jautājumiem atbilstoši situācijai	

ORGANIZATORISKĀS PRASĪBAS

35) ARI jāizstrādā un jāuztur atbilstošas procedūras ētikas prasību ievērošanai

Katrai ARI organizatoriskā līmenī jāizstrādā un jāuztur procedūras, kas nodrošina pietiekamu pārliecību, ka ARI un tās darbinieki darbojas saskaņā ar piemērojamām ētikas prasībām. Šo procedūru esamība ARI līmenī ir priekšnoteikums uz Revīzijas pamatprincipiem balstītu un tiem atbilstošu nacionālo standartu pielietošanai. *ISSAI 130 – Ētikas Kodekss* definē *ISSAI* prasības un sniedz saistītus piemērošanas materiālus šajā sakarā.

36) ARI ir jāizstrādā, jāievieš un jāizmanto kvalitātes vadības sistēma

Katrai ARI ir jāizstrādā, jāievieš un jāizmanto kvalitātes vadības sistēma, lai sniegtu pietiekamu pārliecību, ka ARI veic visas revīzijas un citus uzdevumus nemainīgi augstā kvalitātes līmenī un saskaņā ar ISSAI vai citiem attiecīgiem standartiem un piemērojamām juridiskajām un normatīvajām prasībām. ARI kvalitātes vadības sistēma nepārtraukti un atkārtoti pievēršas šādiem savstarpēji saistītiem komponentiem:

- ARI riska novērtēšanas process,
- pārvaldība un līderība,
- ētikas prasības,
- uzdevuma pieņemšana, uzsākšana un turpināšana,
- darba uzdevumu izpilde,
- ARI resursi,
- informācija un komunikācija un
- uzraudzības un novērtēšanas process.

ARI kvalitātes vadības politikās un procedūrās ir jānosaka un jādefinē atbildība par atsevišķu revīziju kvalitāti un kvalitātes vadību.

37) ARI jāizstrādā un jāuztur atbilstošas procedūras kompetences

pārvaldībai

Katrai ARI ir jāizveido un jāuztur procedūras kompetences pārvaldībai organizatoriskā līmenī, kas tai nodrošinās pietiekamu pārlicību, ka ARI revidentiem ir vajadzīgās kompetences, lai izpildītu savas funkcijas saskaņā ar saviem mandātiem. Kompetences pārvaldība organizācijas līmenī parasti ietver:

- I) Attiecīgo kompetenču noteikšanu,
- II) Veicinošas cilvēkresursu prakses nodrošināšanu,
- III) Profesionālās attīstības ceļu nodrošināšanu un
- IV) Kompetenču novērtēšanu un uzraudzību.

Kompetences pārvaldības procedūru esamība ir priekšnoteikums, lai piemērotu nacionālos standartus, kas balstās uz Revīzijas pamatprincipiem vai atbilst tiem. *ISSAI 150 — Revidentu kompetence* — nosaka *ISSAI* prasības un nodrošina saistītus piemērošanas materiālus šajā sakarā.

VISPĀRĪGIE PRINCIPI

Ētika un neatkarība

- 38) Revidentiem jābūt neatkarīgiem un jārīkojas saskaņā ar atbilstošajām ētikas prasībām.** Revidenta profesionālajā uzvedībā jābūt ietvertiem ētikas principiem. ARI jābūt noteiktai politikai attiecībā uz ētikas prasībām, kurās uzsvars likts uz katra revidenta atbilstības nepieciešamību. Revidentiem jā saglabā neatkarība, lai viņu ziņojumi būtu objektīvi, un par tādiem tos uzskatītu arī paredzētie lietotāji.

Revidenti var atrast *INTOSAI* pamatprincipus par neatkarību *INTOSAI P-10 – Meksikas deklarācijā par ARI neatkarību*. Norādes par galvenajiem integritātes, neatkarības un objektivitātes, kompetences, profesionālās uzvedības un konfidencialitātes un atklātības ētikas principiem ir aprakstītas *ISSAI 130 – Ētikas kodeksā*.

Profesionālais spriedums, pienācīga rūpība un skepse

- 39) Revīzijas laikā revidentiem jā saglabā atbilstoša profesionālā uzvedība, pielietojot profesionālo skepsi, profesionālo spriedumu un pienācīgu rūpību.** Revidenta attieksmi raksturo profesionālā skepse un profesionālais spriedums – īpašības, kas ir nepieciešamas lēmumu pieņemšanā par piemēroto rīcības gaitu. Revidentiem jāievēro pienācīga rūpība, lai nodrošinātu, ka to profesionālā uzvedība ir atbilstoša.

Profesionālā skepse nozīmē profesionālās distances ievērošanu, kā arī modru un apšaubošu attieksmi, novērtējot revīzijas laikā iegūto pierādījumu pietiekamību un atbilstību. Tas arī ļauj palikt atvērtam un uztvert visus viedokļus un argumentus.

Profesionālais spriedums nozīmē kolektīvo zināšanu, prasmju un pieredzes izmantošanu revīzijas procesā. Pienācīga rūpība nozīmē, ka revidentam jāplāno un jāveic revīzija centīgi un rūpīgi. Revidentiem būtu jāizvairās no apstākļiem, kas varētu radīt šaubas par viņu darbu.

Kvalitātes vadība**40) Revidentiem jāvada revīzijas kvalitāte saskaņā ar kvalitātes vadības prasībām**

Revidentiem jāpiemēro kvalitātes vadības politika un procedūras, lai nodrošinātu, ka revīzijas tiek veiktas nemainīgi augstā līmenī. Kvalitātes vadības procedūrām jāaptver tādi jautājumi kā revīzijas procesa virzība, pārbaude un uzraudzība, kā arī nepieciešamība konsultēties, lai pieņemtu lēmumus sarežģītos vai strīdīgos jautājumos.

Revīzijas komandas vadība un prasmes**41) Revidentiem jābūt nepieciešamajām prasmēm**

Lai paveiktu revīzijas procesu, revīzijas komandas pārstāvjiem kopumā jāpiemīt zināšanām, prasmēm un kompetencei. Tā ietver izpratni un praktisku veicamās revīzijas pieredzi, izpratni par piemērojamajiem standartiem un tiesību aktiem, izpratni par iestādes darbību, kā arī spēju un pieredzi pieņemt profesionālo spriedumu. Visām revīzijām ir raksturīga nepieciešamība pieņemt darbā darbiniekus ar atbilstošu kvalifikāciju, piedāvāt darbinieku apmācību un attīstību, izstrādāt revīzijas veikšanas rokasgrāmatas un citus rakstiskus norādījumus un instrukcijas, kā arī piešķirt pietiekamus revīzijas resursus. Revidentiem ir jāuztur sava profesionālā kompetence, īstenojot profesionālo attīstību. *ISSAI 150 — Revidentu kompetence* — nosaka *ISSAI* organizatoriskās prasības un nodrošina saistītus piemērošanas materiālus šajā sakarā.

Saskaņā ar ARI pilnvarām un piemērojamajiem tiesību aktiem, revidenti var izmantot iekšējo revidentu, citu revidentu vai ekspertu darbu tur, kur tas ir atbilstoši un ir nepieciešams. Revidenta procedūrām jānodrošina pietiekams pamats citu darba izmantošanai, un visos gadījumos revidentam jāiegūst pierādījumi par citu revidentu vai ekspertu kompetenci, neatkarību, un paveiktā darba kvalitāti. Tomēr tikai ARI

ir atbildīga par jebkuras revīzijas atzinumu vai ziņojumu par pārbaudāmo priekšmetu; citu pušu paveiktais darbs nemazina šo atbildību.

Iekšējās revīzijas mērķi atšķiras no ārējās revīzijas mērķiem. Tomēr gan iekšējā, gan ārējā revīzija sekmē labu pārvaldību, veicot ieguldījumu gan atklātā un atbildīgā publiskā sektora līdzekļu izmantošanā, gan ekonomiskā, produktīvā un efektīvā publiskā sektora pārvaldē. Šis process sniedz saskaņošanas un sadarbības iespējas, kā arī ļauj izvairīties no nevajadzīgas darba dublēšanas.

Dažas no ARI izmanto citu revidentu darbu valsts, novada, rajona, apgabala vai vietējā līmenī, vai arī zvērinātu grāmatvežu biroju paveikto revīzijas darbu, kas ir atbilstošs revīzijas mērķiem. Nepieciešama vienošanās, lai pārliecinātos, ka jebkurš šāds darbs ir paveikts saskaņā ar publiskā sektora revīzijas standartiem.

Revīzijas veikšanā var būt nepieciešamas īpašas tehnikas, metodes vai prasmes nozarēs, kas nav pieejamas ARI. Tādā gadījumā var piesaistīt ekspertus, lai nodrošinātu zināšanas, veiktu specifiskus uzdevumus vai izpildītu citus mērķus.

Revīzijas risks

42) Revidentiem jāpārvalda risks, ka tiks sniegts apstākļiem neatbilstošs revīzijas ziņojums

Revīzijas risks ir risks, ka revīzijas ziņojums var būt neatbilstošs. Revidents veic procedūras, lai samazinātu vai vadītu neatbilstošu secinājumu pieņemšanas risku, saprotot, ka jebkurai revīzijai piemītošie ierobežojumi neļauj nodrošināt absolūtu pārliecību par pārbaudāmo priekšmetu.

Gadījumos, kad mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību, revidentam jāsamazina revīzijas risks līdz pieņemami zēmam līmenim atbilstoši revīzijas apstākļiem. Revīzijas mērķis var būt arī ierobežotas pārliecības nodrošināšana. Tādā gadījumā pieņemamais risks, ka kritēriji nav izpildīti, ir lielāks nekā pietiekamas pārliecības revīzijā. Ierobežotas pārliecības revīzija nodrošina pārliecības līmeni, kas, pēc revidenta profesionālā sprieduma, būs visnozīmīgākais paredzētajiem lietotājiem.

Būtiskums**43) Revīzijas laikā revidentiem jāizvērtē būtiskums**

Visās revīzijās nozīmīgs ir būtiskums. Jautājums var tikt vērtēts kā būtisks, ja zināšanas par to, visticamāk, ietekmēs paredzēto lietotāju lēmumus. Būtiskuma noteikšana ir profesionālā sprieduma jautājums un ir atkarīga no revidenta izpratnes par paredzēto lietotāju vēlmēm. Šis spriedums var būt saistīts ar atsevišķu vienumu vai ar vienumu grupu. Būtiskumu parasti nosaka vērtības izteiksmē, tomēr tam ir arī kvalitatīvi un kvantitatīvi aspekti.

Atsevišķa vienuma vai vienumu grupas raksturīgās iezīmes var padarīt jautājumu būtisku arī pēc tā rakstura. Tāpat jautājums var būt būtisks sava konteksta dēļ.

Būtiskuma apsvēršana ietekmē lēmumus par revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu, kā arī revīzijas rezultātu novērtēšanu. Apsvērumi var ietvert ieinteresēto pušu intereses, sabiedrības intereses, normatīvās prasības un sabiedrībai radītās sekas.

Dokumentācija**44) Revidentiem jā sagatavo pietiekami detalizēti revīzijas dokumenti, lai nodrošinātu skaidru izpratni par paveikto darbu, iegūtajiem pierādījumiem un izdarītajiem secinājumiem**

Revīzijas dokumentos jābūt ietvertai revīzijas stratēģijai un revīzijas plānam. Dokumentos jāatklāj veiktās procedūras un iegūtie pierādījumi, kā arī tiem jāskaidro ar paziņotajiem revīzijas rezultātiem. Dokumentiem jābūt pietiekami detalizētiem, ļaujot pieredzējušam revidentam bez iepriekšējām zināšanām par šo revīziju saprast veikto procedūru raksturu, laiku, apjomu un rezultātus, iegūtos pierādījumus, kas pamato revīzijas secinājumus un ieteikumus, visu būtisko jautājumu pamatojumu, kam bija nepieciešams profesionālais spriedums, kā arī saprast pārējos saistītos secinājumus.

Saziņa**45) Revīzijas laikā revidentiem jāizveido efektīva saziņa**

Revidējamai vienībai jābūt informētai par visiem jautājumiem, kas attiecas uz revīziju. Tā ir konstruktīvu darba attiecību svarīga sastāvdaļa.

Saziņa ietver ar revīziju saistītās informācijas iegūšanu un vadības un atbildīgo institūciju laicīgu informēšanu par revīzijas novērojumiem un konstatējumiem visā uzdevuma veikšanas laikā. Revidentam var būt pienākums ziņot citām ieinteresētajām pusēm, piemēram, likumdevējam vai pārraudzības iestādēm, par jautājumiem, kas saistīti ar revīziju.

AR REVĪZIJAS PROCESU SAISTĪTIE PRINCIPI

Revīzijas plānošana**46) Revidentam jānodrošina skaidri revīzijas veikšanas nosacījumi**

Revīziju var pieprasīt likums, likumdevējs vai pārraudzības iestādes, to var ierosināt ARI vai vienkārša vienošanās ar revidējamo vienību. Visos gadījumos revidentam, revidējamās vienības vadībai, atbildīgajām institūcijām un citiem iesaistītajiem jāpanāk kopēja oficiāla izpratne par revīzijas nosacījumiem un katras iesaistītās puses lomu un pienākumiem. Svarīga informācija var ietvert revīzijas pārbaudāmo priekšmetu, apjomu un mērķus, piekļuvi informācijai, revīzijas rezultātā sagatavojamo ziņojumu, revīzijas procesu, kontaktpersonas un citu revīzijas uzdevumā iesaistīto pušu lomas un pienākumus.

47) Revidentam ir jāiegūst izpratne par revidējamo vienību vai programmu

Tas ietver izpratni par attiecīgajiem mērķiem, darbībām, normatīvo vidi, iekšējo kontroli, finanšu un citām sistēmām, darbības procesiem un iespējamo revīzijas pierādījumu avotu izpēti. Šīs zināšanas var iegūt no pastāvīgas sadarbības

ar vadību, atbildīgajām institūcijām un citām ieinteresētajām pusēm. Tas var ietvert konsultēšanos ar ekspertiem un dokumentu izpēti (iepriekšēji pētījumi un citi avoti), lai gūtu plašāku izpratni par revidējamo priekšmetu un tā kontekstu.

48) Revidentiem jāveic risku izvērtēšana vai problēmu analīze, kas nepieciešamības gadījumā jāpārskata attiecībā uz revīzijas konstatējumiem

Identificēto risku raksturs atšķiras atkarībā no revīzijas mērķa. Revidentam jāņem vērā un jāizvērtē dažādu veidu nepilnību, noviržu vai neatbilstību risks, kas var rasties saistībā ar pārbaudāmo priekšmetu. Jāņem vērā gan vispārēji, gan specifiski riski. To var panākt, iegūstot izpratni par revidējamo vienību vai programmu un tās vidi, ieskaitot iekšējās kontroles. Revidentam jānovērtē vadības atbildes reakcija uz identificētajiem riskiem, ieskatot tās ieviešanu praksē un iekšējās kontroles to risināšanai. Problēmu analīzē revidentam jāņem vērā faktiskās problēmu vai noviržu pazīmes, nošķirot no tām, kurām vajadzētu būt vai kas tiek sagaidītas. Šis process ietver dažādu problēmas rādītāju izpēti, lai noteiktu revīzijas mērķus. Identificētie riski un to ietekme uz revīziju ir jāņem vērā visu revīzijas laiku.

49) Revidentam jāidentificē un jāizvērtē krāpšanas riski, kas attiecas uz revīzijas mērķiem

Revidentiem jāveic izpēte un procedūras, lai identificētu un reaģētu uz krāpšanas riskiem, kas attiecas uz revīzijas mērķiem. Viņiem jāuztur profesionāla skepse un jābūt gataviem uz krāpšanas iespējamību visas revīzijas laikā.

50) Revidentiem jāplāno savs darbs, lai nodrošinātu, ka revīzija ir veikta efektīvi un produktīvi

Specifiskas revīzijas plānošana ietver stratēģiskos un operatīvos aspektus.

Stratēģiski plānošanai jānosaka revīzijas apjoms, mērķi un pieeja. Mērķi ir saistīti ar revīzijas iecerēto rezultātu. Apjoms attiecas uz pārbaudāmo priekšmetu un kritērijiem, kurus revidents

izmantos, lai novērtētu un ziņotu par pārbaudāmo priekšmetu, un tas ir arī tieši saistīts ar mērķiem. Pieeja aprakstīs revīzijas pierādījumu iegūšanas procedūru raksturu un apjomu. Revīzija jāplāno tā, lai samazinātu revīzijas risku līdz pieņemami zemam līmenim.

Operatīvi plānošana ietver revīzijas laika grafika izveidi un revīzijas procedūru rakstura, laika un apjoma noteikšanu. Plānošanas laikā revidentiem jānorāda revīzijas grupas locekļi un jāidentificē citi nepieciešamie resursi, piemēram, pārbaudāmā priekšmeta eksperti.

Revīzijas plānošanā jāņem vērā būtiskas izmaiņas apstākļos un nosacījumos. Tas ir visas revīzijas laikā notiekošs sistemātisks process.

Revīzijas veikšana

51) Revidentiem jāveic revīzijas procedūras, kas nodrošina pietiekamu un atbilstošu revīzijas pierādījumu iegūšanu, uz ko balstīt revīzijas ziņojumu

Revidenta lēmumi par revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu ietekmēs iegūstamos pierādījumus. Procedūru izvēle būs atkarīga no risku izvērtēšanas vai problēmu analīzes.

Revīzijas pierādījumi ir jebkura informācija, ko izmanto revidents, lai noteiktu, vai pārbaudāmais priekšmets ir saskaņā ar piemērojamiem kritērijiem. Revīzijas pierādījumi var būt dažādu veidu, – tā var būt elektroniska vai rakstiska darījumu uzskaitē, rakstiska vai elektroniska ārējā saziņa, revidenta novērojumi, kā arī revidējamās vienības mutisks vai rakstisks apgalvojums. Revīzijas pierādījumu iegūšanas metodes var ietvert izpēti, novērojumus, iztaujāšanu, apstiprināšanu, pārrēķinus, darbību atkārtotu veikšanu, analītiskās procedūras un / vai citas izpētes tehnikas. Revīzijas pierādījumiem jābūt pietiekamiem (kvantitāte), lai pārliecinātu zinošu personu par konstatējumu pietiekamību, un atbilstoši (kvalitāte), t. i., būtiskiem, derīgiem un ticamiem. Revidenta novērtējumam par revīzijas pierādījumiem jābūt objektīvam, patiesam un līdzsvarotam.

Sākotnējie konstatējumi ir jāziņo un jāpārrunā ar revidējamo vienību, lai apstiprinātu to pamatotību.

Revidentam jāievēro visas konfidencialitātes prasības.

52) Revidentiem jānovērtē revīzijas pierādījumi un jāizdara secinājumi

Pēc revīzijas procedūru pabeigšanas revidents pārskata revīzijas dokumentus, lai noteiktu, vai ir veikta pietiekama un atbilstoša pārbaudāmā priekšmeta revīzija. Pirms secinājumu izdarīšanas revidents apsver sākotnējo riska novērtējumu un būtiskumu atbilstoši iegūtajiem revīzijas pierādījumiem un nosaka, vai ir nepieciešamas papildu revīzijas procedūras.

Revidents novērtē revīzijas pierādījumus saistībā ar iegūtajiem revīzijas konstatējumiem. Pēc revīzijas pierādījumu un konstatējumu būtiskuma novērtēšanas revidentam jāapsver kvantitatīvie un kvalitatīvie faktori.

Pamatojoties uz konstatējumiem un profesionālo spriedumu, revidents izdara secinājumus par pārbaudāmo priekšmetu vai pārbaudāmā priekšmeta informāciju.

Revīzijas noslēgums un ieteikumu ieviešanas uzraudzība**53) Revidentiem jā sagatavo ziņojums, pamatojoties uz izdarītajiem secinājumiem**

Revīzijas process ietver ziņojuma sagatavošanu, lai paziņotu revīzijas rezultātus ieinteresētajām pusēm, citām atbildīgajām institūcijām un plašākai sabiedrībai. Mērķis ir arī atvieglot turpmākos pasākumus un veicamos uzlabojumus. Dažās no ARI, piemēram, revīzijas tiesās ar jurisdikcijas tiesībām, tas var ietvert arī juridiski saistošu ziņojumu vai tiesas lēmumu izdošanu.

Ziņojumiem jābūt viegli saprotamiem, pilnīgiem un bez nenoteiktībām vai neskaidrībām. Tiem jābūt objektīviem un patiesiem, iekļaujot tikai informāciju, kas ir balstīta uz pietiekamiem un atbilstošiem revīzijas pierādījumiem, nodrošinot, ka konstatējumi atbilst saturam un kontekstam.

Ziņojuma veids un saturs būs atkarīgs no revīzijas veida, paredzētajiem lietotājiem, piemērotajiem standartiem un juridiskajām prasībām. ARI mandāts un citi atbilstoši normatīvie akti var noteikt ziņojumu formu vai formulējumu, kas var būt saīsinātā vai paplašinātā formā.

Paplašinātas formas ziņojumi parasti detalizēti apraksta revīzijas apjomu, revīzijas konstatējumus un secinājumus, iekļaujot iespējamās sekas un konstruktīvus ieteikumus uzlabojumu veikšanai.

Saīsinātas formas ziņojumi ir pēc formas īsāki un standartizētāki.

» Apliecinājuma ziņojumi

Apliecinājuma uzdevumos revīzijas ziņojumā var paust viedokli par to, vai pārbaudāmā priekšmeta informācija visos būtiskos aspektos ir bez neatbilstības un / vai pārbaudāmais priekšmets visos būtiskos aspektos atbilst noteiktajiem kritērijiem. Apliecinājuma uzdevumā ziņojumu parasti sauc par Revidenta ziņojumu.

» Nepastarpinātās pārbaudes ziņojumi

Nepastarpinātās pārbaudes uzdevumos revīzijas ziņojumā jānorāda revīzijas mērķi un jāpaskaidro, kā tie tika sasniegti revīzijas procesā. Tas ietver konstatējumus un secinājumus par pārbaudāmo priekšmetu, kā arī ieteikumus. Papildus var ietvert arī informāciju par kritērijiem, metodiku un informācijas avotiem, kā arī jāapraksta jebkādi revīzijas apjoma ierobežojumi.

Revidenta ziņojumā jābūt izskaidrotam, kā iegūtie pierādījumi tika izmantoti un kādēļ izdarīti izrietošie secinājumi. Tas ļaus nodrošināt potenciālos lietotājus ar nepieciešamo uzticamības pakāpi.

» Atzinums

Kad revīzijas atzinumu izmanto, lai izteiktu pārliecības līmeni, tam jābūt standartizētā formātā. Atzinums var būt nemodificēts vai modificēts. Nemodificētu atzinumu izmanto, kad ir iegūta ierobežota vai pietiekama pārliecība. Modificēts atzinums var būt:

- *Atzinums ar iebildi (izņemot)* – kad revidents nepiekrīt vai nespēj iegūt pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus par atsevišķiem pārbaudāmā priekšmeta jautājumiem, kuri ir vai kuri varētu būt būtiski, bet ne visaptveroši;
- *Negatīvs atzinums* – kad revidents ir ieguvis pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus un ir secinājis, ka novirzes vai neatbilstības katra atsevišķi vai kopumā ir būtiskas un visaptverošas;
- *Atteikums sniegt atzinumu* – kad revidents nespēj iegūt pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus nenoteiktības vai apjoma ierobežojumu dēļ, kas ir gan būtiski, gan visaptveroši.

Gadījumos, kad atzinums ir modificēts, iemesli tam ir skaidri jāizklāsta, atsaucoties uz piemērojamiem kritērijiem, modifikācijas raksturu un apjomu. Atkarībā no revīzijas veida ziņojumā var tikt iekļauti jebkādi ieteikumi labojumu veikšanai, kā arī informācija par konstatētajām iekšējās kontroles sistēmas nepilnībām.

» Ieteikumu ieviešanas uzraudzība

ARI uzrauga revidējamās vienības veiktās darbības revīzijas ziņojumā norādīto trūkumu novēršanai. Ieteikumu ieviešanas uzraudzības galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, vai revidētā vienība ir pienācīgi risinājusi izvirzītos jautājumus, tostarp jebkādas plašākas sekas. Nepietiekama vai neatbilstoša revidētās vienības rīcība trūkumu novēršanā var likt ARI sniegt papildu ziņojumu.